

N:o 124.

Af Herr **Hans Andersson**, från Jemtland: *Om försäljning till skatte af alla inom Norrland befintliga militieboställen m. m.*

Det är en både känd och erkänd sanning, att de nuvarande lönevilkoren för arméens befäl, synnerligen dess lägre grader, äro, med afseende på närvarande lefnadskostnader, allt för knappa och otillräckliga, och att någon löneförhöjning i detta hänseende, åtskilliga gånger ifrågasatt, förr eller sednare måste genomföras, om vi för vårt försvarsväsende vilja påräkna dugligt befäl. Härtill kommer ock, att, i och med tillämpningen af den föreslagna nya värneplikten, sannolikt någon tillökning af det redan befintliga befälet kan blifva af nöden.

Det torde därför icke vara otjenligt, att redan på förhand börja tänka på, huru tillgångar för ett sådant ändamål lämpligast skulle kunna åvägabringas, utan att nya anslag behöfde begäras eller beviljas.

För mig vill det synas, som skulle staten ega någon utväg härtill uti redan befintlig, densamma tillhörig och för militieändamål anslagen egendom, förutsatt likväl att denna genom förändrad organisation uppbringades till vida större afkastning än hvad för närvarande är händelsen.

Jag afser nu kronans s. k. militie-boställen och specielt här de inom Norrland befintliga, hvilka i sitt nuvarande skick medföra allt för ringa afkastning, emot hvad man af deras rätta värde kunde och borde påräkna.

Dessa boställen, som tillkommo i och med Carl XI:s indelningsverk, då vissa, kronan dels tillhöriga dels inköpta, hemman anslogos till bostäder åt befälet vid den indelta arméen, voro måhända för sin tid ändamålsenliga och för sina innehafvare nyttiga, isynnerhet så länge dessa bodde på och med flit brukade sina hemman, men hafva sedan i tidernas längd, såsom en lång erfarenhet och derpå stadgad öfvertygelse nogsamtidigt gifvit vid handen, visat sig icke kunna, hvad Norrland angår, motsvara det med dem åsyftade

ändamålet och sålunda icke heller bereda sine innehafvare de fördelar, som ifrån början utan tvifvel dermed afsågos.

Orsakerna härtill äro många, och torde för hvar och en, som följt med dessa boställens öden under itererade utarrenderingar och lika ofta ombytta innehafvare, vara väl kända, utan att behöfva uppräknas.

Hvad som dock för Norrland särskildt torde böra betonas, är den jemförelsevis låga ståndpunkt, hvarpå det egentliga jordbruket der ännu befinner sig — att icke här nämna de genom frostsador ej sällan felslagna skördarna — hvarigenom, då en boställsinnehafvare icke heller han tillgodogöra sig öfriga för den sjelfegande hemmansbrukaren i Norrland vanliga gårdsprodukter, såsom skogsafverkning, försäljning af hö m. m., han vanligen endast kan beräkna en ganska knapp afkastning, stundom ej ens så stor att den motsvarar det arbete han derpå nedlagt. Härtill kommer ock, hvad erfarenheten äfven konstaterat, att det merendels är medellösa personer, hvilka sakna tillgångar att skaffa sig egna hemman, som arrendera sådana boställen, hvarigenom redan ifrån början nödigt förlagskapital saknas för ett så beskaffadt hemmans skötsel, så att någon egentlig afkomst deraf icke kan beredas.

En sorglig följd häraf är ock, att alla dessa hemman mer eiler mindre illa skötas, råka i vanhäfd och förfall både i afseende på hus och jord, och sålunda icke på långt när lemna den afkastning och nytta, som desamma, annorlunda använda, säkerligen kunde bereda.

Hvad nu angår dessa boställens värde och godhet i allmänhet, så äro de alltid ansedda såsom de relativt bästa hvar på sin ort, så väl beträffande läge och jordmån, som areal — flere skulle, såsom för stora och tungbrukade för en innehafvare, lämpligen kunna klyfvas — och äro vanligen, åtminstone de, som ligga närmare skogsbygden till, i besittning af stora skogar, som i närvarande tid äro värda stora penningesummor.

Af 86 inom Jemtland befintliga militieboställen, med ett sammanlagdt taxeringsvärde af 571,500 R:dr (se Bilagorna Litt. A), äro för närvarande 57 stycken på längre eller kortare tid utarrenderade, och de öfriga 29 innehafvas af militärer, hvaraf dock de fleste bortarrenderat dem för egen räkning till andra brukare.

De förre, de 57 utarrenderade, äro taxerade till ett värde af 314,800 R:dr (se Bil. Litt. A. & B.) men lemna endast afkastning af 8,978 R:dr (Bil. Litt. B.), hvarifrån dock afgå syneomkostnader, beräknade efter de 5 sista årens medelpris med 670 R:dr (se Bil. Litt. C.), så att den årliga afkastningen nu i sjelfva verket belöper sig till 8,308 R:dr.

Om man nu på dessas taxeringsvärde, antagande detsamma utgöra ett räntebärande kapital, ville beräkna ränta af 5 procent, så fås en summa af 15,740 R:dr, hvadan, då endast 8,308 nu erhålles, staten härpå årligen förlorar 7,432 R:dr. Ändå större skulle förlusten naturligtvis blifvit, om de

öfriga 29 boställena kunnat intagas i samma beräkning, men då uppgift på deras afkastning saknas, har det ej kunnat ske. Några dylika uppgifter ifrån Norr- och Westerbotten kan jag icke heller anföra, men lära förhållandena der vara desamma.

Klarligen synes derföre, det staten skulle hafva vida större fördel af sina militieboställen i Norrland, om de förvandlades till kapital eller, med andra ord, om de till den högstbjudande försåldes och den här af uppkommande årliga räntan användes till samma ändamål.

Utom den direkta vinst som härigenom tillskyndades statsverket, skulle äfven en indirekt uppkomma, derigenom att dess hemman uti sjelfegandebbrukares händer skulle bättre skötas och sålunda genom ökad värde komma det allmänna bästa till godo.

Då de aldra flesta af dessa kronohemman äro försedda med stora och åtminstone inom Jemtland välbehållna skogar, som under nuvarande och sannolikt kommande tidens gynsamma konjunkturer stå i mycket högt värde, är all sannolikhet för handen, att de vid försäljning skulle betinga pris af deras två- à tredubbla taxeringsvärden.

Poucrande det sednare, skulle militieboställena inom Jemtland lemna ett kapital af 1,714,500 R:dr, och en årlig ränta af 85,725 R:dr.

Hvad angår sjelfva försäljningen, såsom sättet för och vilkoren vid en sådan, har jag icke ansett lämpligt att derom orda, då utan tvifvel, om en sådan skulle beslutas, nödiga föreskrifter i detta hänseende komme att meddelas af den auktoritet det vederbör.

På dessa grunder får jag vördsamt föreslå:

Att Riksdagen ville för sin del besluta, det alla inom Norrland befintliga militieboställen måtte, allt efter som dess nuvarande innehafvare eller arrendatorer afgå — eller ock före afträdestiden, om innehafvare så önskar — emot högsta möjliga pris,

- a) till skatte försäljas, af köpeskillingen
- b) en fond bildas, och den här af uppkommande
- c) årliga räntan användas till aflöning för befälet vid arméen.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 28 Januari 1873.

Hans Andersson,
ifrån Jemtland.

Häruti instämma:

Nils Larsson i Tuillus.

Gunnar Eriksson i Mörvikon.

Bil. Litt. A.

Uppgift på samtliga militieboställen uti Jemtlands läns norra fögderi.

Socken.	Boställenas namn.	Nummer.	Mantal.	1872 års bevilnings- taxerings- värde.	Anteckningar.
Ragunda ..	Skogen	1	11 ⁵ / ₄	24,000	Utarrenderadt för lönefonden.
Forss	Bispgården	2	3 ² / ₄	30,000	dito.
	Bispgårdslandet af	1	1 ³ / ₄	4,000	dito.
Håsjö	Östansjö	2	5 ¹ / ₂	12,000	dito.
Refsund ...	Ammer	1	1 ³ / ₄	6,700	dito.
	Brattbyn	1	1 ² / ₀	10,300	Bostad.
Bodsjö ...	Tinnäs	1	5 ⁵ / ₈	7,600	Utarrenderadt för lönefonden.
Sundsjö ...	Björnsjö	2	1 ³ / ₈	7,600	dito för innehafvaren af Stammnäs.
	Stammnäs	1	3 ³ / ₈	9,000	Bostad.
Bräcke ...	Sösjö	3	1 ¹ / ₂	5,000	Utarrenderadt för lönefonden.
Brunflo ...	Berge	1	3 ³ / ₈	4,900	Bostad.
	Hälle	1	1 ⁵ / ₂	4,000	Utarrenderadt för lönefonden.
	Wiken	2	1	9,000	Bostad.
Lockne ...	Lassbyn	1	11 ³ / ₈	7,200	Utarrenderadt för lönefonden.
Lith	Böle	2	1 ¹ / ₂	3,600	dito.
	Handog	1	1 ⁵ / ₂	4,500	dito.
	"	3	1 ¹ / ₂	5,200	dito.
	Hölje	3	1 ² / ₀	6,300	dito.
	Kallsta	4	3 ³ / ₈	3,600	dito.
	Skickja	1	1 ³ / ₈	4,000	dito.
	Smedsta	2	1 ³ / ₈	5,400	dito.
	Söre	5	1	10,700	dito.
	Åsmundgården ..	1	11 ³ / ₈	13,900	dito.
Kyrkås ...	Lungre	3	1 ⁴ / ₈	2,500	dito.
Häggenås ..	Österåsen	7	3 ³ / ₈	4,500	dito.
Hammerdal	Tyrås	6	3 ¹ / ₄	4,500	dito.
	Åsen	5	1 ³ / ₈	5,000	Bostad.
Ström	Jonsgård	2	1 ¹ / ₂	4,000	Utarrenderadt för lönefonden.
	Tullingsås	3	1 ¹ / ₈	3,500	dito.
Lockne ...	Torsta	2	1 ³ / ₈	4,000	dito.
Hammerdal	Ede	1	11 ¹ / ₂	10,000	Bostad.

Norra Jemtlands häradskrifvarekontor den 2 Januari 1873.

Const. St:slaus Leczinsky.

Uppgift å militie- och civila boställen inom södra fögderiet af Jemtlands län.

Socken.	Boställets namn.	Boställets		Taxeringsvärde för år 1871.	Anmärkningar.
		nummer.	manlial.		
	Militie- boställen.				
Sunna	Andersön	1	1 ₅	12,900	
	Swedje	2	1 ₃	5,000	
	Wällviken	4	1 ₃	12,300	
	Åkeräng	1	1 ₃	6,800	
Frösön	Knytta	1	1 ₃	3,100	
	Kungsgården	1	2 ₂	26,500	
	Westerhus	3	1 ₅	5,300	
	dito	1	1 ₂	6,000	
	Westbyn	2	1 ₅	5,300	
	Wagled	1	1 ₁	3,400	
	Walla	1	1 ₁	4,500	
	Öhnet	2	1 ₀	9,500	
Hallen	Brasta	1	1 ₂	4,200	
	Hammaräset	3	3 ₄	4,500	
	Heljesund	1	1 ₅	4,500	
	Höla	1	1	4,500	
Norderön	Backen	1	1 ₇	4,000	
Marby	Jersta	1	1 ₀	6,000	
Berg	Elnäset	1	1 ₃	8,100	
	Galhammar	1	2	20,700	
	Dito	1	1 ₃	4,800	
	Dito	1	1 ₃	4,800	
	Medvigge	3	1 ₃	5,400	
	Österåsen	9	1 ₅	3,400	
Klöfsjö	Klöfsjöbyn	2	1 ₆	3,200	
Rätan	Rätansbyn	1	2 ₄	2,900	
Oviken	Fjösåsen	1	1 ₅	3,900	
	Gåxåsen	4	1 ₃	3,900	
	Side	3	1 ₅	5,400	
	Sölfbacken	—	1 ₈	1,900	

Socken.	Boställets namn.	Boställets		Taxeringsvärde för år 1871.	Anteckningar.
		nummer.	mantal.		
Myssjö	Hofvermo	3	10 $\frac{1}{2}$	6,400	
	Matnäset	2	1 $\frac{1}{2}$	3,200	
	Persåsen	4	3 $\frac{1}{2}$	5,100	
Näs	Bjerme	6	4	2,400	
	Stengårde	1	2 $\frac{1}{2}$	5,400	
Hackås	Skede	1	14 $\frac{1}{2}$	5,400	
Undersåker	Hårsta	1	1 $\frac{1}{2}$	8,000	
	Rista	1	2 $\frac{1}{2}$	3,000	
Offerdal	Ede	1	11	10,000	
	Säther	1	1 $\frac{1}{2}$	3,600	
Alsen	Wängen	1	11 $\frac{1}{2}$	10,200	
	Åberg	1	1 $\frac{1}{2}$	3,400	
	Dito	2	1 $\frac{1}{2}$	4,700	
Mattmar	Tossberg	2	4	2,700	
Rödön	Dvårsätt	6	1 $\frac{1}{2}$	4,100	
	Dito	7	1 $\frac{1}{2}$	4,400	
	Rödögården	1	11 $\frac{1}{2}$	18,000	
	Silje	1	4 $\frac{1}{2}$	5,400	
	Trusta	2	1 $\frac{1}{2}$	2,000	
	Dito	3	1 $\frac{1}{2}$	4,500	
	Undrom	2	13 $\frac{1}{2}$	5,400	
	Dito	4	5 $\frac{1}{2}$	5,400	
Näskott	Trollsåsen	2	1 $\frac{1}{2}$	5,400	
Ås	Backen	1	1 $\frac{1}{2}$	6,800	
	Landsom	4	1 $\frac{1}{2}$	5,400	
Summa	-----	---	32 $\frac{3}{4}$	---	
	Civila boställen.				
Frösön	Håf	1	3	8,000	40,69 kub.-fot råg. 40,69 kub.-fot korn.
	Westerhus	2	1	5,000	35,00 " " 35,00 " "
Hallen	Trappnäs	1	8 $\frac{1}{2}$	6,700	18,00 " " 18,00 " "
Alsen	Kjösta	2	1 $\frac{1}{2}$	4,200	45,00 " " 45,00 " "
Summa	-----	---	21 $\frac{1}{2}$	---	

Södra Jemtlands häradskrifvarekontor den 30 December 1872.

C. Cavallin.

Bil. Litt. B.

Förteckning

öfver inkomst af Kongl. Jemtlands häst- och fältjägare-korpser's boställen.

Beställningar som boställena tillhört.	Utarrenderade boställen.	Uppskattning.	Penninge- arrenden.	Arrende- korn.		
				Tunnor.	Kappar.	
Majors	Söre	150 —	60 —	10 —	—	
Kaptens	Vällviken	132 —	90 —	12 —	—	
»	Handog	46 87	—	7 —	—	1 centner smör.
»	Hofvermo	52 50	80 —	10 —	—	
Reg:ts-skrifvares . .	Andersön	225 —	30 —	25 —	—	
Kompani-prests . . .	Hölje	49 33	80 —	12 —	—	
Regements-läkares .	Vesterhus	52 50	80 —	12 —	—	
» profoss	Vestbyn	26 79	165 —	10 —	—	
» »	Skickja	45 —	—	5 —	—	1 centner smör.
Fänriks	Valla	39 —	38 97	8 —	—	
Fältväbels	Svedje	30 —	50 —	8 —	—	
Sergeants	Dvärsätt	60 —	50 —	8 —	—	
Förares	Vagled	15 75	60 50	3 —	—	
Rustmästares	Landsom	52 50	36 50	5 —	—	
Kaptens	Ede	67 50	200 —	12 —	—	
Fänriks	Hårdsta	67 50	87 —	7 —	—	
Förares	Trollsåsen	45 —	42 —	4 —	—	
Rustmästares	Rista	37 50	37 —	3 —	—	
Fänriks	Jönsgård	36 —	60 —	2 —	—	
Fältväbels	Österåsen	31 50	50 —	6 —	—	
Förares	Tullingsås	48 —	20 —	—	—	2 centner smör.
Furirs	Handog	50 62	61 50	4 16	—	
Rustmästares	Fyrås	22 50	35 —	4 —	—	
Kaptens	Side	75 —	113 —	8 —	—	
Fänriks	Medvigge	45 —	67 50	6 —	—	
Fältväbels	Matnäset	30 —	40 —	6 —	—	
Sergeants	Sölfbacken	18 —	42 75	1 16	—	
Furirs	Fjösåsen	24 —	50 —	6 —	—	
Fänriks	Helgesund	37 50	124 —	4 —	—	
Fanjunkares	Brastu	57 —	76 —	6 —	—	
Förares	Tossberg	22 50	—	2 —	—	1½ centner smör.
Sergeants	Gåxåsen	36 —	76 50	3 —	—	

Beställningar som boställena tillhört.	Utarrenderade boställen.	Uppskattning.	Peninge- arrenden.	Arrende- korn.	
				Tunnor.	Käppar.
Furirs	Backen	54 —	27 50	4	16
Rustmästares	Hammarnäset	60 —	22 50	5	8
Fanjunkares	Ammer	64 50	60 —	6	—
Sergeants	Skogen	64 50	30 —	6	—
Furirs	Östansjö	49 50	25 —	4	—
Rustmästares	Sösjö	63 75	30 —	5	—
Löjtnants	Skede	60 —	50 —	6	—
Fältväbels	Rätansbyn	27 —	50 —	6	—
Fanjunkares	Galhammar	25 50	15 —	4	—
Sergeants	Klöfsjöbyn	18 —	9 —	1	—
Förares	Österåsen	9 —	9 —	—	16
Rustmästares	Bjerne	24 —	71 62	2	—
Mönsterskrifvares . .	Galhammar	22 62	50 —	8	—
Kaptens	Lassbyn	135 —	180 —	15	—
Fänriks	Böhle	48 75	50 —	8	—
Fältväbels	Hälle	18 —	60 —	—	—
Förares	Kallsta	41 25	12 —	3	—
Furirs	Finnäs	36 —	15 —	5	—
Rustmästares	Lungre	30 —	50 —	6	—
Summa af Fältjägare-korpsen		2,579 73	2,819 84	315	8
samt 5½ centner smör.					
Kornetts	Åsmundsgården	120 —	100 —	15	—
Qvartermästares . . .	Backen	54 —	11 25	5	16
Första trumpetares . .	Silje	67 50	52 50	5	16
Andra dito	Trusta	41 62	50 —	8	—
Fanjunkares	Stengärde	60 —	252 —	7	—
Profoss	Trusta	19 30	18 —	4	—
Summa af Hästjägare-korpsen		362 42	483 75	45	—
Totalsumma R:dr R:mt		2,942 15	3,303 59	360	8

Östersund i regements-skrifvare-kontoret den 4 Januari 1873.

E. T. F. Nordbeck.

Bil. Litt C.

Att å riksstatens sjetta hufvudtitels anslag till rese- och traktamentspenningar följande belopp blifvit för åren 1867—1871 från Jemtlands läns ränteri, enligt specialräkenskapen, till civile tjänstemän och nämndemän utbetalda, nemligen:

för år 1867	R:dr	724: 14.
" " 1868	"	1,235: 56.
" " 1869	"	139: 45.
" " 1870	"	210: 70.
" " 1871	"	1,038: 59.

eller tillsammans 3,348 R:dr 44 öre riksmünt, varder härmed, på begäran, intygd. Jemtlands läns Ränteri den 4 Januari 1873.

O. P. Hellberg.

N:o 125.

Af Herrar **Ola Andersson** från Malmöhus län och **Nils Nilsson** från Blekinge: *Om förhöjning af anslaget till inrättande af folkhögskolor i riket.*

Uti Kongl. Maj:ts proposition N:o 1 är å åttonde hufvudtiteln uppfördt ett extra anslag för år 1874 af 10,000 riksdaler till i riket upprättade folkhögskolor, men då denna summa efter all sannolikhet blir något för liten, enär 7 stycken sådana skolor nu äro i verksamhet, få vi, under åberopande af vid sistlidne riksdag i frågan väckt motion, N:r 160, vördsamt föreslå,

att, såsom bidrag till i riket upprättade folkhögskolor må för år 1874 beviljas ett förslagsanslag af 15,000 riksdaler.

Stockholm den 28 Januari 1873.

Ola Andersson.

Nils Nilsson.